

PŘÍLOHA ODERSKÉHO ZPRAVODAJE

15 let Historicko vlastivědného spolku v Odrách

Ani se to nezdá, ale Historicko - vlastivědný spolek v Odrách (dále jen „HVS“) letos slaví 15. výročí vzniku. Vznikl z iniciativy některých oderských ochránců přírody – členů Základní organizace Českého svazu ochránců přírody ev. č. 70/13 (dále jen „ZO ČSOP“), která vznikla v roce 1987.

Přípravné schůzky dne 20.2.1993 se zúčastnili Květoslav Wiltsch, Emil a Zdenek Mateiciucovi, Alois Běhálek, Jan Král, Martina Miková a Ing. Petr Lelek. Na této schůzce bylo konstatováno, že:

- povědomí občanů Oder o historii Oderska je na nízké úrovni,
- je nedostatečná evidence památek, které nejsou v ústředním seznamu státní památkové péče,
- chybí dostupné informace pro zájemce o turistiku v Oderských vrších,
- pro Odersko chybí instituce shromažďující dokumenty a ostatní materiál z jeho historie (materiály z městského muzea i archiválie z Oderska se několikrát stěhovaly a není přesný přehled),
- to zákonitě vede u občanů Oder k neosobnímu vztahu ke svému městu a projevuje se to rovněž v pomalém a nekoordinovaném rozvoji turistického ruchu.

Tuto neradostnou situaci navrhli účastníci schůzky řešit vytvořením pracovní skupiny z řad občanů Oder a to buď jako komisi Rady města Oder nebo jako občanské sdružení. Výhledově pak navrhli zřídit místo historika města s možností jeho spojení s funkcí archiváře.

Účastníci schůzky navrhli náplň činnosti a kroky, které by měly vést ke vzniku pracovní skupiny.

Přípravná schůzka spolku proběhla na Městském úřadu v Odrách dne 18.11.1993 a ustavující schůzka se uskutečnila dne 31.3.1994. Na ní byly schváleny stanovy, znak a název spolku = Historicko – vlastivědný spolek v Odrách (dále jen „HVS spolek“). Ustavujícími členy HVS byli: Jan Král, Miroslava Horáčková, Jan Černý, Květoslav Wiltsch, Ing. Petr Lelek, Ing. Petr Šustek, Alois Běhálek, Emil a Zdenek Mateiciucovi, Martina Miková, Josef Václavík, František Eliáš, Karel Rozum, Ing. Pavel Kašpar.

Stanovy byly schváleny Ministerstvem vnitra dne 7.2.1994 pod č. j. II/8-05/1-23409/94-R. Cílem činnosti spolku je zájmová činnost v oblasti historie a vlastivědy Oderska včetně jejich propagace. Členem spolku může být každá právnická nebo fyzická osoba starší 15-ti let, která projeví vážný zájem o práci ve spolku a jejíž přihlášku zaregistruje předsednictvo spolku.

Předsednictvo HVS od počátku pracovalo ve složení předseda – Alois Běhálek, jednatel – Ing. Petr Šustek a hospodárka – Miroslava Horáčková.

HVS se od počátku činnosti zaměřil na propagaci krás a historie Oderska. Členové v čele se zesnulým Janem Králem z Oder stáli u vzniku samostatné přílohy Oderského zpravodaje – Vlastivědných listů. Ty s přestávkami vycházejí doposud, jsou samostatně číslovány i stránkovány a za svou existenci přinesly několik desítek článků, tipů na výlet, posbíraných svědectví a vzpomínek pamětníků. Členové HVS se podíleli na vzniku vlastivědné mapy Oderska a vydání propagačních materiálů a především zásluhou tehdejšího jednatele – Ing. Petra Šustka se podařilo připravit a poté i vydat český překlad Rollederovy kroniky.

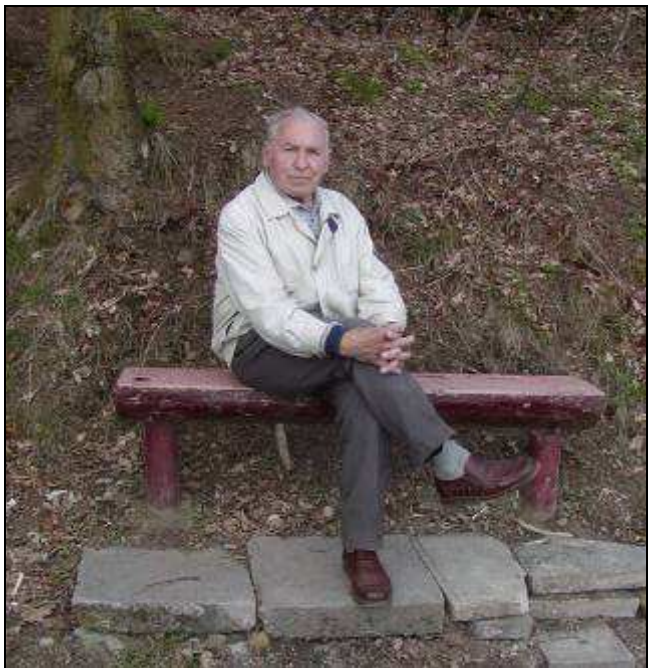
HVS organizoval mapování památek a především díky nezdolnému elánu a organizačním schopnostem Františka Eliáše se ujal obnovy drobné církevní architektury. Tuto iniciativu finančně podporovalo město Odry a podílel se na ní i farní úřad Římskokatolické církve v Odrách.

Po odchodu do důchodu v roce 1991 se panu Eliášovi podařilo v letech 1992 až 2002 postupně obnovit 74 křížů, božích muk i kapliček, na Oder-sku i v širším okolí. Blíže se touto jeho bohumilou činností zabýval článek v časopise Poodří.

Obnova kříže ve Svatoňovicích

Dalším činným členem HVS je Dominik Šíma, který nezištně pomáhal s překlady německých textů, je autorem několika článků ve Vlastivědných listech, ale především se zasloužil o zřízení celé řady laviček v Odrách a okolí. Vlastními silami a bez odměny postavil lavičky na mnoha místech s pěkným výhledem na město Odry i jinde, kde si lidé rádi posedí.

Pan Dominik Šíma na jedné z vybudovaných laviček.

Začal s umístěním tří laviček podél silnice na Dobešov, dále na Skalce, u Třech smrků, na Pohořském kopci, u vodárny, u bývalého silničního odpočívadla na Hvězdové a nejdále v Kozlově u pramene řeky Odry na území Vojenského újezdu

Libavá, kde se s panem Oskarem Kubičkem po určitou dobu staral i o přístřešek nad pramenem řeky Odry. Nelitoval námahy ani vynaložených prostředků. Jen ho mrzí, že některé jeho lavičky opakovaně ničili vandalové a to především mladí výrostci.

HVS od počátku spolupracoval a dodnes stále spolupracuje s oderskými ochránci přírody a dalšími spolky – např. s vlastivědným kroužkem „Oderské vrchy“ ze Spálova s vlastivědnými nadšenci ze Suchdolu n. O. A tak členové spolku navázali na tradici zvláštních jízd parních vlaků na lokální železniční trati Suchdol n. O. - Budišov n. Bud. s doprovodným programem – Country expresů, a ke 115. výročí zahájení provozu uspořádali zvláštní jízdu se dvěma zvláštními parními vlaky a s historickým motorovým vlakem nasaženým v běžném provozu. Města a obce podél železniční tratě připravily na železničních zastávkách doprovodný program ve stylu jednotlivých historických údobí od počátku provozu po současnost. Při příležitosti této jízdy vyšla brožurka vzpomínek na provoz této lokálky z pera dalšího člena HVS Františka Macka.

Spolupráce HVS a ochránců přírody pokračovala i při zřízení naučné stezky „Stříbrný chodník“ v Odrách a při pořádání Husitských a později Historických dnů města Oder.

Ty se uskutečnily v letech 2001 - 08 a hlavním organizátorem za spolek se stal Tomáš Matejiuc.

Historické dny byly spojeny s průvodem po městě, s bitvou žáků obou oderských základních škol, s velkou bitvou skupin historického šermu, s bohatým odpoledním a večerním programem a s výstavou zaměřenou na různá historická témata.

Depozitář spolku na „malé budově“ ZŠ Komenského

Dalším významným směrem naší činnosti je shromažďování předmětů archeologické povahy. Začalo to průzkumy výkopů pro nové inženýrské sítě v památkovém centru města a v místě původního osídlení Vyhanova u městské čistírny odpadních vod. Později na to navázaly samostatné průzkumy na Milíkově a na dalších zajímavých lokalitách na Odersku. Archeologickými průzkumy se nejvíce zabývají bratři Wiltschovi a v poslední době i další sympatizující. Cennými radami z oboru numismatiky přispívá František Macek. Za tu dobu se podařilo shromáždit tolik nálezů, že již nebylo možno je ukládat v bytech členů. Proto HVS hledal vhodný prostor, který by se stal depozitářem nálezů pro budoucí městské muzeum. Poněvadž město samotné takové volné prostory nemělo, obrátili jsme se s touto prosbou na další organizace a uspěli jsme u vedení Základní školy v Odrách na Komenského ulici.

Exkurze v depozitáři

Návštěva archeologů v depozitáři spolku

Vedení školy - ředitel pan Mgr. Josef Hladný a jeho zástupce pan Mgr. Radomír Hendrych, nám nabídli v budově tzv. Malé budovy přízemní bývalou učebnu později využívanou jako klubovnu. Za finančního příspěví města HVS zajistil opravu omítek, podlah, elektrické instalace s novým osvětlením, umývadla a osazení kovaných mříží na obě okna. Tak vznikl depozitář umožňující shromažďovat a částečně i prezentovat archeologické nálezy a další dvoj i trojrozměrné exponáty. Část kovových archeologických nálezů nechalo město Odry odborně ošetřit ve Slezském zemském muzeu v Opavě. Ostatní nálezy prvotně konzervují bratři Wiltschové.

Depozitář se však neplní pouze archeologickými sběry. Pan Bohuslav Jelínek díky své šikovnosti a nezištnosti modelářskými technikami postupně vyrobil modely husitské bojové techniky, funkční modely historických technologických zařízení jako např. větrný a vodní mlýn, stoupu na drcení rudy, stoupu na zplstňování tkanin, pilu „jednušku“, tkalcovský stav, hamr a pracuje na dalších.

Autor modelů s maketou větrného mlýna

V poslední době se čím dále zřetelněji prosazuje nejmladší vlastivědný nadšenec - žák základní školy Ondřej Tomický z Oder, který postavil tři modely oderského zámku (jeden je k vidění v Městském informačním centru v Odrách na náměstí a druhý zdobí depozitář spolku) a přispívá zajímavými články do Vlastivědných listů.

Mimo depozitář HVS zřídil malou expozici v památkově chráněné středověké baště na Pásové ulici, která je památkou na původní opevnění města. Zde prezentuje kolekci historických cihel se značkami, soubor pivního skla z Oder a okolí, skleněné lahvičky místní lékárny nebo soubor kachlů a hrců z místních měšťanských domů. Tato malá expozice bývá otevřena při slavnostních příležitostech, při exkurzích po památkách a

je ji možno navštívit po dohodě na Městském informačním centru na náměstí v Odrách.

Exkurze u bašty v rámci programu Historického dne

Množství nálezů i dalších sbírkových předmětů přerůstá možnosti spolkového depozitáře, proto se jak HVS tak i jeho jednotliví členové trvale snaží podpořit myšlenku zřízení odborné instituce v podobě místního muzea. Velice tak vítáme iniciativu města, která vyvrcholila podáním žádosti o dotaci a současnou realizací Městského muzea v Odrách na Kostelní ulici č. 7.

Aby předání nashromážděných předmětů v depozitáři do muzea proběhlo co možná nejlépe, HVS domluvil zajištění odborné inventarizace všech archeologických nálezů studenty Slezské univerzity v Opavě pod vedením zkušených archeologů. To je průběžně konzultováno se zástupcem vedoucího Odboru kultury a školství Městského úřadu Odry a budoucím pracovníkem muzea - panem PhDr. Zdeňkem Orlitou. Po zříze-

ní muzea bude depositář HVS na Základní škole na Komenského ulici s díky opuštěn a vrácen pro potřeby školy.

To, že jsou členové HSV vlastivědně činní i ve svém osobním životě dokládá Jiří Král starší, který u svého rodinného domu v Odrách na ulici Nadační zřídil Muzeum mlýnských kamenů a pro historii zachránil několik unikátních mlýnských kamenů, kamenných ukazatelů ad. kamenných artefaktů. V mnohých případech se jedná o exponáty zachráněné před zasypaním nebo zničením. Pokud máte zájem si toto muzeum prohlédnout, stačí si ve Skicentru domluvit návštěvu.

Dalším členem HSV, který je v Odrách známým propagátorem místní historie, mecenášem vlastivědných aktivit a členem rady města, je Zdeněk Mateiciuc. Ten především systematicky buduje archiv města shromažďováním rukopisů, fotografií a dalších archiválií, jež by mnohdy skončily na skládkách nebo v peci. Umožňuje vážným zájemcům o historii studovat jím shromážděné materiály, vydává dobové pohlednice a publikace, udržuje aktivní kontakty s odsunutými obyvateli Oder, aktivně prosazuje zájmy památkové péče a jednou z jeho velikých osobních aktivit v poslední době je snaha o zřízení Muzea městského práva v objektu bývalé katovny v Odrách nad náměstím. Toto muzeum by nemělo konkurovat nově vznikajícímu Městskému mu-

zeu, ale mělo by jej doplňovat. Jestliže bude Městské muzeum sloužit především prezentaci regionální a místní historie, Muzeum městského práva by mělo středověkými výjevy prezentovat dobový způsob zajišťování práva, mělo by být městským archivem s prezentací zajímavých tiskovin a fotografií a mělo by mít studovnu pro zájemce. Městské muzeum, kostel sv. Bartoloměje, středověká bašta na Pásové ulici, Muzeum městského práva v katovně a náměstí vytvoří zajímavý vycházkový okruh v městské památkové zóně, který určitě zaujme každého zájemce o regionální historii. Proto HVS myšlenku tohoto druhého muzea podporuje a podle svých možností i jeho vzniku pomůže.

Pro činnost HSV jsou nezbytní i všichni ostatní členové, jako např. Oskar Kubíček, Karel a Zdeňka Rozumovi, Ing. Miroslav Opršal, Rajmund Kubínek, Ing. Josef Kadlčák, Jiří Václavík, Ing. Pavel Kašpar ad., kteří pomáhají organizačně, konzultacemi nebo např. překlady z němčiny nebo do němčiny.

Schůzka spolku v depositáři

HSV za svou patnáctiletou existenci prošel změnami v předsednictvu. Na postu předsedy pa-

na Běhála nahradil Ing. Petr Šustek, poté Mgr. Radomil Bazala a od loňského roku Květoslav Wiltsch. Ing. Petra Šustka ve funkci jednatele vystřídal Ing. Petr Lelek. Jen hospodářka Miroslava Horáčková vykonává svou funkci dodnes. V současnosti HSV eviduje 18. členů: Květoslav Wiltsch, Ing. Petr Lelek, Miroslava Horáčková, Karel Wiltsch, Karel Rozum, Zdeňka Rozumová, Miroslav Opršal, František Macek, Dominik Šíma, Petr Kučerka, Jiří Král, Bohuslav Jelínek, Jiří Kucharz, Jiří Václavík, Ing. Josef Kadlčák, Mgr. Ivan Žárský, Rajmund Kubínek, Zdenek Mateciuc, Ing. Pavel Kašpar a „čekatel“ Ondřej Tomický.

Přednáška Květoslava Wiltsche o historii Oderska

V současnosti HVS „žije“ přípravou předání nashromážděných artefaktů Městskému muzeu. Členové publikují v Oderském zpravodaji a v Poodří, pořádají přednášky a vycházky a připravují tyto velké akce:

1. Ve spolupráci se ZO ČSOP Odry se připravuje zřízení dvou nových naučných stezek. Naučná stezka „Milíkov“ by měla začínat a končit v Odrách, měla by mít asi 7 zastavení, dlouhá by měla být asi 6 km a měla by vést po trase: kamenný vodojem - Skalní sklepy - údolí Stodolního potoka - Tři smrky - Dvořísko - Pstruží rybníčky - Babí hrádky - Milíkov - Skalka - kamenný vodojem.

Naučná stezka Milíkov – pstruží rybníčky

Druhá pracovně nazvaná „Cesta k vlaku“ by měla spojit Kamenku se železniční zastávkou Klokočov, měla by mít 6 zastavení a měla by být dlouhá přes 3 km. Obě tyto naučné stezky budou zaměřeny na vlastivědu a historii, budou ještě projednány s veřejností a vlastníky dotčených pozemků a o prostředky na jejich realizaci bude žádáno z dotací.

2. V souvislosti s chystanou naučnou stezkou v Odrách HSV připravuje návrh dřevěné vyhlídkové věže v Odrách v lese nad Skalkou (zaniklý malý kamenolom nad kamenným vodojemem pod zatáčkou silnice na Dobešov). Tato vyhlídková věž by měla mít podobu strážní věže, kterou má město Odry ve znaku. Nejedná se o novou myšlenku, protože již dříve takovou věž vyprojektoval v rámci své diplomové práce tehdejší student Ondřej Kunc. Oproti tomuto původnímu návrhu se členové HSV shodli v umístění této rozhledny až v lese nad Skalkou, což vyvolá potřebu postavit věž vyšší (asi 16 m), která bude převyšovat lesní porost. Nadále by však měla svou viditelnou částí (nad lesem) v maximální míře respektovat vzhled strážní věže ze znaku města.

Skalka – místo plánované rozhledny

3. Příprava tipů na výlet pro internetové stránky města Oder - jedná se o aktualizaci Tipů na výlet dříve vydávaných ve Vlastivědných listech Oderského zpravodaje. Kromě toho se bude jednat o popis naučné stezky „Stříbrný chodník“ (ve spolupráci se ZO ČSOP Odry), o popis značených cyklotras, turistických tras KČT a jedné nebo dvou vycházkových tras po pamětihodnostech města Oder.

V souvislosti s tím připravujeme instalaci nových map a fotografií k přírodním i historickým zajímavostem Oderska na 4 panelech v chodbě městské knihovny.

Schůzka Historicko vlastivědného spolku v Odrách u pana Zdeňka Mataeiciuca

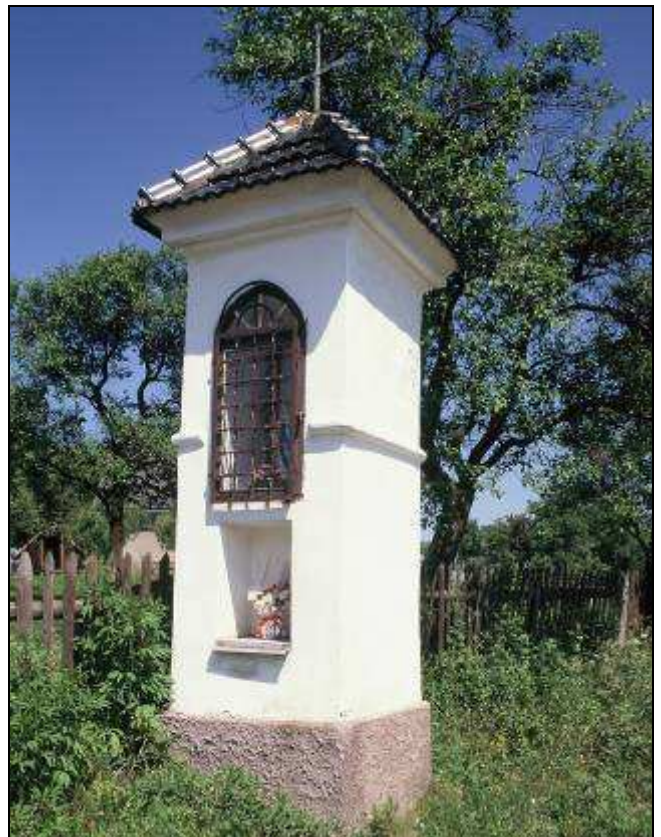

Mlýnský kámen v muzeu mlýnských kamenů J. Krále

Nastíněné cíle jsou náročné. Proto se i na Vás, vážení čtenáři Oderského zpravodaje, obracíme s prosbou o spolupráci. Uvítáme Vaše tipy na činnost, témata článků nebo „jen“ Vaše vzpomínky, rady, pomoc nebo nějaký zajímavý artefakt, aniž byste museli být členy. Pokud se budete chtít nezávazně zúčastnit pravidelné schůzky HVS, můžete nás navštívit v depozitáři na Malé budově Základní školy na Komenského ulici v Odrách každý druhý čtvrtek v měsíci od 16.00 hodin (*konání schůzky si, prosím, předem odsouhlaste s jednatelem spolku Ing. Petrem Lelkem na městském úřadu odry, tel.: 556 768 181, e-mail: le-*

lek@odry.cz). Pokud se budete chtít stát členem HSV, budeme rádi.

*Srdečně Vás zveme a těšíme se na vaši přízeň.
Květoslav Wiltsch, předseda HVS v Odrách*

Obnovená boží muka v Tošovicích

Country expres - jedna z jízď pořádaných Historicko-vlastivědným spolkem

Historický den

Naučná stezka Stříbrný chodník

